

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

φ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 108a/2019

privind controlul constituționalității
unor prevederi din articolul 85 alin. (1) din Codul penal
(*aplicarea pedepsei în cazul unui cumul de sentințe*)

CHIȘINĂU

23 septembrie 2019

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Vladimir ȚURCAN, *președinte*,
dlui Eduard ABABEI,
dnei Domnica MANOLE,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Gheorghe Reniță, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă și
înregistrată pe 31 iulie 2019,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 23 septembrie 2019 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind controlul constituționalității textului „care nu au mai fost condamnate” din articolul 85 alin. (1) din Codul penal, depusă de către dl Eduard Harunjen, Procuror General.

2. Sesizarea a fost trimisă la Curtea Constituțională pe 28 mai 2019, în baza articolului 135 alin. (1) litera a) din Constituție.

A. Legislația pertinentă

3. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„[...]”

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

4. Prevederile relevante ale Codului penal sunt următoarele:

Articolul 70

Închisoarea

„[...]”

(4) La stabilirea pedepsei definitive în caz de concurs de infracțiuni, pedeapsa închisorii nu poate depăși 20 de ani pentru persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, și 12 ani și 6 luni pentru minori, iar în caz de cumul de sentințe – de 30 ani pentru adulți, 25 de ani pentru persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, și 15 ani pentru minori.

[...]”

Articolul 79

Aplicarea pedepsei mai blânde decât cea prevăzută de lege

(1) Ținând cont de circumstanțele excepționale ale cauzei, legate de scopul și motivele faptei, de rolul vinovatului în săvârșirea infracțiunii, de comportarea lui în timpul și după consumarea infracțiunii, de alte circumstanțe care micșorează esențial gravitatea faptei și a consecințelor ei, precum și de contribuirea activă a participantului unei infracțiuni săvârșite în grup la descoperirea acesteia, instanța de judecată poate aplica o pedeapsă sub limita minimă, prevăzută de legea penală pentru infracțiunea respectivă, sau una mai blândă, de altă categorie, ori poate să nu aplice pedeapsa complementară obligatorie. Minoratul persoanei care a săvârșit infracțiunea se consideră circumstanță excepțională. Săvârșirea infracțiunii de către persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani poate fi apreciată de către instanța de judecată drept circumstanță excepțională.

[...]”

Articolul 85

Aplicarea pedepsei în cazul unui cumul de sentințe

„(1) Dacă, după pronunțarea sentinței, dar înainte de executarea completă a pedepsei, condamnatul a săvârșit o nouă infracțiune, instanța de judecată adaugă, în

întregime sau parțial, la pedeapsa aplicată prin noua sentință partea neexecutată a pedepsei stabilite de sentința anterioară. În acest caz, pedeapsa definitivă nu poate depăși termenul de 30 de ani de închisoare, iar în privința persoanelor care nu au atins vârsta de 18 ani și a persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, **care nu au mai fost condamnate** – termenul de 15 ani.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului sesizării

5. În argumentarea sesizării, autorul susține că articolul 85 alin. (1) din Codul penal stabilește, între altele, că pedeapsa definitivă pentru cumul de sentințe nu poate depăși termenul de 30 de ani de închisoare, iar în privința persoanelor care nu au atins vârsta de 18 ani și a persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care nu au mai fost condamnate – termenul de 15 ani. Totuși, o condiție obligatorie pentru a aplica pedeapsa în cazul unui cumul de sentințe este ca persoana să aibă o condamnare anterioară.

6. Așadar, autorul sesizării a apreciat că textul „care nu au mai fost condamnate” din articolul 85 alin. (1) al Codului penal este imprevizibil și, prin urmare, contrar articolelor 1 alin. (3) și 23 alin. (2) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

7. Examinând admisibilitatea sesizării, Curtea constată următoarele.

8. Curtea remarcă faptul că articolele 25 lit. f) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. f) din Codul jurisdicției constituționale îi conferă Procurorului General dreptul de a sesiza Curtea Constituțională.

9. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Codului penal, ține de competența Curții Constituționale.

10. Obiectul sesizării îl constituie textul „care nu au mai fost condamnate” din articolul 85 alin. (1) din Codul penal. Acest articol stabilește regulile de aplicare a pedepsei în cazul unui cumul de sentințe.

11. Autorul sesizării sugerează că textul „care nu au mai fost condamnate” din articolul 85 alin. (1) al Codului penal reprezintă dovada unei incoerențe a legislatorului, deoarece o condiție obligatorie pentru a aplica pedeapsa în cazul unui cumul de sentințe este ca persoana să fi fost condamnată anterior. Astfel, autorul sesizării susține că textul contestat generează o incertitudine juridică și, prin urmare, este imprevizibil, fiind contrar articolelor 1 alin. (3) și 23 alin. (2) din Constituție.

12. Sub acest aspect, Curtea reiterează că, pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat în mod clar și inteligibil, fără dificultăți de ordin sintactic și fără pasaje obscure. În special în

materie penală, legislatorul trebuie să fie precis, clar și coerent, așa cum o impune principiul legalității incriminării și a pedepsei (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), garantat de articolul 22 din Constituție și de articolul 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (DCC nr. 49 din 31 mai 2018, § 30; DCC nr. 9 din 23 ianuarie 2019, § 15).

13. În consecință, legea trebuie să prevadă în mod clar infracțiunile și pedepsele care sunt aplicate. Această condiție este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe sau cu ajutorul unor juriști profesioniști, care sunt acțiunile și omisiunile ce-i pot angaja răspunderea penală și care este pedeapsa care îi poate fi aplicată, în cazul încălcării unei norme (*Seychell v. Malta*, 28 august 2018, § 41).

14. Raportând cele menționate *supra* la pretinsa problemă de neconstituționalitate cu care a fost sesizată, Curtea constată că în ipoteza în care după pronunțarea unei sentințe, dar înainte de executarea completă a pedepsei, condamnatul a comis o nouă infracțiune, instanța de judecată adaugă la pedeapsa aplicată prin noua sentință, în întregime sau parțial, partea neexecutată a pedepsei aplicate prin sentința anterioară. Articolul 85 alin. (1) din Codul penal stabilește două metode alternative de aplicare a pedepsei în cazul existenței mai multor sentințe: 1) prin cumulul parțial al pedepselor neexecutate; 2) prin cumulul total al pedepselor neexecutate.

15. Totodată, indiferent de metoda aleasă de către instanța de judecată în fiecare caz particular, legislatorul a stabilit că pedeapsa aplicată în cazul unui cumul de sentințe nu poate depăși termenul de 30 de ani de închisoare, iar în privința persoanelor care nu au atins vârsta de 18 ani și a persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care nu au mai fost condamnate – termenul de 15 ani.

16. Codul penal deosebește trei categorii de persoane, după vârsta pe care o au: (i) minorii – persoanele care nu au atins vârsta de 18 ani; (ii) persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani; și (iii) adulții – persoanele care au atins vârsta de 21 de ani.

17. Categoria persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani a fost introdusă prin Legea nr. 163 din 20 iulie 2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Prin această lege, legislatorul a stabilit o categorie intermediară de persoane, situată între categoria persoanelor minore și cea a persoanelor adulte, acordându-le astfel un statut special, în contextul umanizării politicii penale. Astfel, persoanele cu vârsta cuprinsă între 18 și 21 de ani pot beneficia, în cazul comiterii unei infracțiuni, de aplicarea pedepsei mai blânde decât cea prevăzută de lege [articolul 79 alin. (1) teza a III-a]. Legislatorul a considerat că săvârșirea unei infracțiuni de către această categorie de persoane poate fi apreciată de către instanța de judecată ca circumstanță excepțională. De asemenea, comiterea infracțiunii de către o persoană care a atins vârsta de 18 ani, dar nu a atins vârsta de 21 de ani reprezintă și o circumstanță atenuantă stabilită în mod expres la articolul 76 alin. (1) lit. b) din Codul penal (a se vedea DCC nr. 94 din 6 septembrie 2018, § 19 și § 20).

18. Din perspectiva tratamentului sancționator, Curtea observă că persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani și care nu au mai fost condamnate anterior li se poate aplica, în baza articolului 85 alin. (1) din Codul penal, pedeapsa definitivă pentru un termen de cel mult 15 ani de închisoare, limită stabilită, de altfel, și pentru minori. Spre deosebire de minori, dacă o persoană care a atins vârsta de 18 ani, dar nu a atins vârsta de 21 de ani a mai fost condamnată anterior, atunci pedeapsa închisorii în cazul existenței mai multor sentințe neexecutate se aplică conform articolului 70 alin. (4) din Codul penal pentru un termen de cel mult 25 de ani. Deosebirea dintre normele enunțate constă în faptul existenței sau al lipsei unei condamnări anterioare a persoanei. Incidența unei dispoziții sau a alteia are loc în funcție de acest criteriu (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 81 din 9 iulie 2018, § 22).

19. Așadar, rezultă în mod rezonabil că textul „care nu au mai fost condamnate” din articolul 85 alin. (1) din Codul penal se referă la o altă condamnare decât cea susceptibilă a fi luată în considerare la aplicarea pedepsei potrivit regulilor cumulului de sentințe. Prin urmare, Curtea concluzionează că textul supus controlului constituționalității îndeplinește exigențele clarității și previzibilității legii.

20. Având în vedere cele menționate *supra*, Curtea conchide că excepția de neconstituționalitate este nefondată și, prin urmare, trebuie respinsă ca inadmisibilă.

Din aceste motive, în baza articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind controlul constituționalității textului „care nu au mai fost condamnate” din articolul 85 alin. (1) din Codul penal, depusă de către dl Eduard Harunjen, Procuror General.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Vladimir ȚURCAN

*Chișinău, 23 septembrie 2019
DCC nr. 93
Dosarul nr. 108a/2019*